

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (I KV 2025)

2021.–2022. aasta kiire laenukasvuga seotud riskide tõttu tõstis Eesti Pank vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1,5%ni, et tugevdada pankade vastupanuvõimet. Uus määr hakkas kehtima 1. detsembril 2023. Eesti Pank peab vajalikuks säilitada vastutsüklilise kapitalipuhvri määr 2025. aasta esimeses kvartalis 1,5% tasemel.

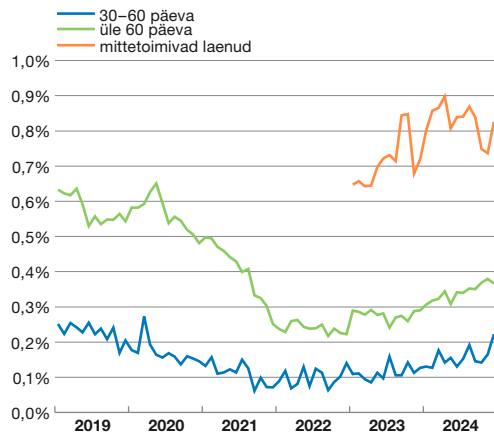
Puhvri määra põhjendus: ehkki reaalsektori võlakasv on viis kvartalit järjest olnud aeglasem kui majanduse pikaajaline kasv, oleks praegu ennatlik vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet vähendada, kuna viivislaenude maht on edasi suurenenud. Lisaks kiirenes võlakasv 2024. aasta kolmandas kvartalis järsult ning pangalaenude hoogne kasv aasta viimastel kuudel viitab riskile, et võlakasv võis neljandas kvartalis ületada pikaajalist keskmist nominaalset majanduskasvu. Ettevaates on vastutsüklilise kapitalipuhvri nõude langetamine 2025. aasta jooksul 1% baasmäära tasemele võimalik vaid juhul, kui koos makromajanduse näitajate paranemisega viivislaenud enam ei suurene ning võlakasv ei kiirene sellisel määral, mis tooks kaasa uue tsükliliste riskide suurenemise.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1,5%**
- Võlakasvu ja pikaajalise nominaalse SKP kasvu vahe: **-0,7 pp**
- Võla ja SKP suhtarv: 114% (muutus kvartalis **+2,4 pp**, muutus aastast **+4,6 pp**)
- Võrdlusmäär: **1%** (sh tsükliline komponent 0%)

Laenuportfelli kvaliteet on veelgi halvenenud.

Tähtjaks tasumata laenude osakaal pankade laenuportfellis jätkas üle kahe aasta kestnud majanduslanguse taustal 2024. aastal kasvamist. 2024. aasta lõpus ulatus üle 60 päeva viivises olevate laenude osakaal pankade laenuportfellis pea 0,4%ni ja mittetoimivate laenude osakaal 0,8%ni (vt joonis 1). Kuigi praegune tase on ajaloolises võrdluses madal, viitab viivislaenude mahu suurenemine siiski sellele, et kahe aasta taguse ajaga võrreldes on laenude tagasimaksimisega raskustes olevaid laenuvõtjaid rohkem, mis võib kasvatada pankade laenukahjumit. Oht, et mõne aasta tagusest kiirest laenukasvust tulenevad riskid võimendavad majanduslanguse perioodi laenukahjumit, püsib seni, kuni viivislaenude ja probleemlaenude maht kasvab.

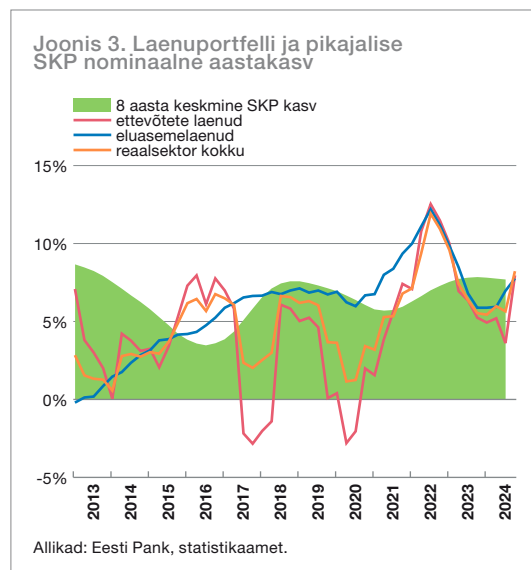
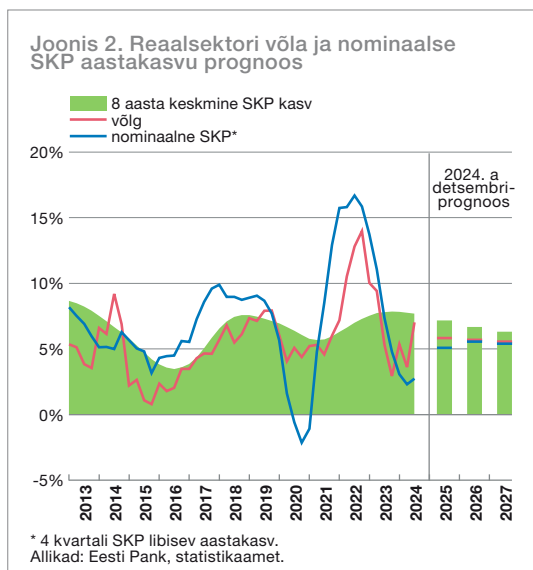
Joonis 1. Tähtjaks tasumata laenude osakaal pankade laenuportfellis

Allikas: Eesti Pank.

Reaalsektori võlakasv kiirenes 2024. aasta kolmandas kvartalis järsult. Kui veel 2024. aasta juuni lõpus oli reaalsektori võla aastakasv 3,6%, siis kolmanda kvartali lõpuks ulatus see 7%ni. Pikaajalisest¹ nominaalsest SKP kasvust (7,7%) jäi võlakasv siiski väiksemaks (vt joonis 2), mis tähendab, et see üks Eesti Panga peamisi tsüklilise riski hindamisel kasutatavaid näitajaid oli kolmanda kvartali lõpus endiselt negatiivne. Ent 2024. aasta lõpus võis võlakasv olla juba pikaajalisest SKP kasvust kiirem, kuna reaalsektori võlast suurima osa moodustava pangalaenude portfelli aastakasvutempo kiirenes märgatavalt. Reaalsektori pangalaenude aastakasv kiirenes 2024. aasta lõpus 8,2%ni ja ületas sedasi pikaajalist nominaalset SKP kasvu (vt joonis 3). Kiiresti kasvas nii ettevõtetele antud laenude (aastakasv 8%) kui ka majapidamiste eluasemelaenude (7,8%) maht.

¹ Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvuna viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu.

Reaalsektori võla kiire kasv suurendas võlakoormust. 2024. aasta septembri lõpuks oli reaalsektori võlakoormus kasvanud aastataguse ajaga võrreldes 4,6 protsendipunkti võrra pea 114%ni. Kui koroonakriisi ajal suurenes võlakoormus 2020. aasta teisel poolel tehnilistel põhjustel, sest nominaalne SKP vähenes, siis praegu veab reaalsektori võlakoormuse kasvu võla enda kasv. Nii kiire oli võlakoormuse kasv võla enda kasvust tingituna viimati kümme aastat tagasi. Eesti Panga 2024. aasta detsembriprognoosi järgi suureneb võlakoormus lähiaastatelgi.

Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe muutus 2024. aasta kolmandas kvartalis võlakoormuse kasvu tõttu üle väga pika aja taas positiivseks. Kui 2024. aasta teises kvartalis oli võla ja SKP lõhe -2 protsendipunkti, siis 2024. aasta kolmanda kvartali lõpuks oli see jõudnud 1 protsendipunktini. Siiski ei ole see indikaator adekvaatselt näidanud finantstsüklilist tulenevate riskide muutusi, kuna indikaatori aegrida on lühike. Pealegi moonutavad seda tugevasti 2005.–2007. aasta suur laenuboom ja sellele järgnenud sügav majanduslangus.

Kokkuvõttes hindab Eesti Pank 2025. aasta märtsis, et ehkki reaalsektori võla kasvutempo oli 2024. aasta kolmandas kvartalis aeglasem kui majanduse pikaajaline kasv, oleks praegu ennatlik vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet vähendada. Seda seetõttu, et viivislaenude maht on edasi kasvanud. Lisaks väärib tähelepanu võlakasvu järsk kiirenemine 2024. aasta kolmandas kvartalis ning pangalaenude portfelli tempokas kasv aasta viimastel kuudel, mis viitab riskile, et võlakasv võis neljandas kvartalis ületada pikaajalist keskmist nominaalset majanduskasvu. Ettevaates on vastutsüklilise kapitalipuhvri nõude langetamine 2025. aasta jooksul 1% baasmäära tasemele võimalik vaid juhul, kui koos makromajanduse näitajate paranemisega viivislaenud enam ei suurene ning võlakasv ei kiirene sellisel määral, mis tooks kaasa uue tsükliliste riskide kasvu.